

КЕН ФОЛЕТ

СКАНДАЛЪТ
МОДИЛЯНИ

Артлайн Студиос
София, 2022

KEN FOLLETT
THE MODIGLIANI SCANDAL
Text copyright © Ken Follett 2022

All rights reserved.

Тази творба е художествено произведение. Описаните имена, персонажи, места и случки са продукт на въображението на автора. Всички изказвания, случки, описания, информация и материали от всякакъв друг вид, съдържащи се в произведението, са само и единствено с цел забавление и не трябва да се разчита на тяхната точност, нито да бъдат правени опити да бъдат възпроизведени, тъй като това може да доведе до наранявания. Всички права са запазени. Никаква част от тази книга не може да бъде ползвана или възпроизвеждана без изричното знание и писменото позволение на издателя.

КЕН ФОЛЕТ
Скандалът „Модилиани“
2022 Студиото на А
Всички права запазени.
Автор: Кен Фолет
Превод: Пенка Стефанова
Редактор: Боряна Даракчиева
Коректор: Стоян Христов
Предпечат и печат: Студиото на А
Издател: Студиото на А
България, София 1421
кв. Лозенец, ул. „Червена стена“ №4
тел. +359 2 411 00 02
artline-store.net
artline@artline-comics.net
facebook.com/ArtlineStudios.LTD
ISBN 978-619-193-280-1

Въведение

В един съвременен трилър героят обикновено спасява света. Традиционните приключенски истории са по-скромни – главният герой спасява само живота си и може би живота на някой верен приятел или храбра девойка. В не толкова сензационните романи – в старомодната, добре написана белетристика, основна храна за читателите повече от век насам – залогът е по-малък, но въпреки това усилията, борбите и решенията на героя определят неговата съдба по драматичен начин.

Всъщност аз не вярвам, че в живота е така. В действителността обстоятелства, които са напълно извън нашата власт, определят дали ще живеем, или умрем; дали ще бъдем щастливи, или нещастни; дали ще забогатеем, или ще загубим всичко. Например повечето богаташи наследяват парите си. Повечето добре нахранени хора просто са имали късмета да се родят в богатата държава. Повечето щастливи хора са отгледани в любящи семейства, а повечето нещастни са имали побъркани родители.

Не съм фаталист, нито вярвам, че всичко в живота е сляпа случайност. Ние не контролираме съдбата си, както шахматистът своите фигури, но и животът не е рулетка. Обикновено истината е сложна. Механизми, над които нямаме власт – и понякога дори не сме в състояние да разберем, – определят съдбата на човека, но все пак решенията, които той взема, носят своите последствия, дори и да не са каквито е очаквал.

Опитах се „Скандалът Модилини“ да бъде един нов вид роман, който да отразява неуловимата зависимост на индивидуалната свобода от по-могъщи механизми. В този си нескромен проект се провалих. Сигурно защото такъв роман не може да бъде написан – дори в Живота нищо да не става според желанията ни, в Литературата може би е другояче.

В крайна сметка се получи една весела криминална история, в която група хора, повечето млади, извършват най-различни лудории, които не завършват изцяло според очакванията. Критиците я превъзнасяха като весела, темпераментна, лека, духовита, жизнерадостна, лека (отново) и освежаваща. Бях разочарован, защото не забелязаха сериозните ми намерения.

Сега вече не гледам на книгата като на провал. Тя *наистина* е лека, но това изобщо не я прави лоша. Фактът, че е толкова различна от тази, която възнамерявах да напиша, не би трябвало да ме изненадва. Все пак това до голяма степен доказва тезата ми.

Кен Фолет, 1985 година

Първа част

Грундиране на платното

Човек не се жени за изкуството.

Човек го изнасилва.

Едгар Дега,
художник импресионист

Първа глава

Хлебарят се почеса с набрашнен пръст по черния мустак и го посиви, с което неволно се състари с десет години. Лавиците и тезгяхите около него бяха отрупани с гълги самуни пресен, хрупкав хляб, а познатата миризма изпълваше ноздрите му и предизвикваше тихо доволство и гордост в сърцето му. Хлябът беше от новата партида, втората за тази сутрин – търговията вървеше добре, защото времето беше хубаво. Винаги можеше да разчита, че като пекне малко слънце, парижките домакини ще излязат на улицата, за да купят от хубавия му хляб.

Погледна през витрината и присви очи заради ярката светлина навън. Едно хубаво момиче пресичаше улицата. Хлебарят се ослуша и чу гласа на жена си, която се караше отзад с един служител. Кавгата щеше да продължи няколко минути – винаги така ставаше. След като се увери, че е в безопасност, той се зазяпа похотливо в момичето.

Лятната ѝ рокля беше тънка и без ръкави и изглеждаше доста скъпа, макар че той не беше експерт по тези въпроси. Kloшираната пола се полюшваше грациозно до средата на бедрата, подчертавайки стройните ѝ голи крака, обещавайки – но напразно – приятни възможности да се зърне женското бельо.

Когато момичето се приближи, той реши, че е твърде слаба за неговия вкус. Гърдите ѝ бяха много

малки – дори не се друсаха при широките уверени крачки. Въпреки двадесетте години брак с Жан-Мари, още не му бяха омръзнали възпълничките увиснали гърди.

Момичето влезе в магазина и хлебарят видя, че не е красавица. Лицето ѝ беше издължено и слабо, а устните – малки и тънки, с леко издадени предни зъби. Косата ѝ беше кестенява, с изсветлели от слънцето кичури.

Тя си избра един самун от тезгяха, опипа коричката му с дългите си пръсти и кимна доволно. Не беше красавица, но определено беше привлекателна.

Лицето ѝ бе бяло и румено, а кожата ѝ – гладка и мека. Но именно осанката ѝ караше хората да се обръщат след нея. Уверена и овладяна, тя казваше на света, че това момиче прави точно каквото си иска и нищо друго. Хлебарят си помисли, че няма нужда да се заиграва толкова с думите – девойката беше секси и толкоз.

Той изпъна назад рамене, за да отлепи ризата от потния си гръб.

– *Chaud, hein?** – попита той.

Момичето извади няколко монети от портмонето си и плати хляба. Сетне се усмихна на забележката му и изведнъж стана красива.

– *Le soleil? Je l'aime*** – рече тя. Затвори портмонето си и откряна вратата на магазина. – *Merci**** – подхвърли през рамо, докато излизаше.

Във френския ѝ се долавяше някакъв акцент – английски, предположи хлебарят. Но може би само си въобразяваше заради цвета на кожата ѝ. Докато тя прекосяваше улицата, той се загледа в дупето ѝ, хипнотизиран от мърдането на мускулите под памучната материя. Тя ве-

---

* *Chaud, hein?* (фр.) – Горещо е, нали? – Б.рег.

** *Le soleil? Je l'aime* (фр.) – Слънцето? Обичам го. – Б.рег.

*** *Merci* (фр.) – Мерси. – Б.рег.

роятно се връщаше в апартамента на някой млад рошав музикант, който още се излежаваше след бурната нощ.

Пискливият глас на Жан-Мари се приближи, разбивайки на пух и прах фантазиите на хлебаря. Той въздъхна тежко и хвърли монетите на момичето в чекмеджето.

Ди Слейн се усмихна на себе си, докато се отдалечаваше от магазина. Митът се бе оказал верен – французите бяха по-чувствени от англичаните. Втрепененият поглед на хлебаря изглеждаше откровено похотлив, а очите му се бяха впили право в ханша ѝ. Един английски хлебар само би погледнал крадешком гърдите ѝ иззад очилата си.

Тя отметна глава назад и прибра косата си зад ушите, за да изложи лицето си на горещото слънце. Всичко беше чудесно, този начин на живот, това лято в Париж. Никаква работа, никакви изпити, никакви есета, никакви лекции. Секс с Майк; късно ставане; хубаво кафе и пресен хляб за закуска; дни, прекарани с книгите, които винаги бе искала да прочете, и с филмите, които бе искала да изгледа; вечери с интересни, ексцентрични хора.

Скоро всичко това щеше да свърши. Не след дълго трябваше да реши какво иска да прави с остатъка от живота си. Но засега тънеше в някаква лична забрава и просто се наслаждаваше на нещата, които ѝ се нравеха, без твърда цел, която да ѝ диктува как да прекарва всяка своя минута.

Заби зад ъгъла и влезе в един малък, непретенциозен жилищен блок. Докато минаваше покрай портиерната, прозвуча пискливият глас на портиерката:

– *Mademoiselle!**

Сивокосата жена произнесе отчетливо всяка сричка от думата и успя да ѝ придаде обвинителен оттенък, наблягайки на скандалния факт, че Ди не е омъжена за

---

* *Mademoiselle!* (фр.) – Госпожице! – Б.рег.

наемателя на апартаментта. Ди отново се усмихна; какво щеше да представлява една любовна авантюра в Париж без неогрбително смръщена портюерка.

– *Telegramme** – каза жената, сложи плика на перваза и се отгърпна в сумрачната, миришеца на котки портюерна, сякаш за да се разграничи напълно от всякакви момичета с разпуснат морал и техните телеграми.

Ди вдигна телеграмата и се затича нагоре по стълбите. Беше агресирана до нея и тя знаеше за какво става дума.

Влезе в апартаментта и остави хляба и телеграмата на масата в кухничката. Сипа кафе на зърна в мелачката и натисна с палец бутоната; машинката заръмжа презгаво, стривайки на прах кафявите зърна.

Сякаш в отговор, забръмча електрическата самобръсначка на Майк. Понякога перспективата за кафе бе единственото, което можеше да го измъкне от леглото. Ди направи цяла кана и наряза пресния хляб.

Апартаментът на Майк бе малък и посредствено обзаведен с овехтели мебели. Отначало той искаше нещо по-разкошно, а и със сигурност можеше да си позволи повече, но Ди пожела да стоят далече от хотелите и елегантните квартали. Искаше да прекара лятото с французите, а не с международната клика от пътуващи със самолети лентяи; и успя да се наложи.

Бръмченето на електрическата самобръсначка заглъхна и Ди наля две чаши кафе.

Майк влезе точно когато тя поставяше чашите върху кръглата гървена маса. Беше облечен с избелелите си, покрити с крпнки гънки „Левис“, а горните копчета на синята му памучна риза бяха разкопчани и разкриваха снопче черни косъмчета и медальон на късо сребърно синджирче.

– Добро утро, миличко – каза той, заобиколи масата и я целуна. Ди уви ръце около кръста му, притисна

---

* *Telegramme* (фр.) – Телеграма. – Б.рег.

се в него и го целуна страстно. – Леле! Не е ли малко силничко за рано сутринта? – попита той. После я дари с широка калифорнийска усмивка и седна.

Ди го гледаше как сърба с удоволствие кафето си и се запита дали не би искала да прекара остатъка от живота си с него. Връзката им продължаваше вече година и тя започваше да свиква. Харесваше цинизма му, чувството му за хумор и пиратския му стил. И двамата се интересуваха от изкуство до степен на маниакалност, макар че неговият интерес бе насочен главно към парите, които можеха да се изкарат от него, а нея я занимаваха тънкостите и подробности на творческия процес. Двамата се стимулираха взаимно, в леглото и извън него – бяха добър екип.

Той стана, наля си още кафе и запали две цигари.

– Умълчала си се – рече с ниския си грезгав глас с американски акцент. – Мислиш за онези резултати? Трябваше вече да дойдат.

– Пристигнаха днес – отговори тя. – Просто отлагам отварянето на телеграмата.

– Какво? Е, хайде де, искам да знам как си се представила.

– Добре.

Ди донесе плика и седна, преди да го отвори с палец. Разгъна единствения лист хартия вътре, погледна го и вдигна глава, ухилена до уши.

– Боже господи, получила съм максимална оценка! – възкликна тя.

Майк скочи развълнувано на крака.

– Ура! – извика той. – Знаех си! Ти си гений!

После се впусна в някаква сложна чудата имитация на кънтри и уестърн кадрил, придружена с подвиквания „Юху“ и звуци като от електрическа китара, и заподскача из кухнята с въображаема партньорка.

Ди се разсмя безпомощно.

– Ти си най-незрелият тридесет и девет годишен, когото познавам!

Майк се поклони на въображаемите аплодиращи и отново седна.

– И така. Какво означава това за твоето бъдеще? Ди отново стана сериозна.

– Означава, че се залавям с докторската си дисертация по философия.

– Какво, още титли? Вече си бакалавър по история на изкуството, освен че имаш някаква диплома по изящни изкуства. Не е ли време да спреш да бъдеш професионална студентка?

– Че защо? Ученето е моята стихия. Щом искат да ми плащат да уча до края на живота си, защо да не го направя?

– Няма да ти плащат много.

– Вярно е – отвърна замислено Ди. – Бих искала някак да направя пари, но още имам предостатъчно време. Само на двадесет и пет съм.

Майк се пресегна през масата и хвана ръката ѝ.

– Защо не дойдеш да работиш за мен? Ще ти плащам цяло състояние – струваш си парите.

Тя поклати глава.

– Не искам да лежа на твой гръб. Ще го направя сама.

– Иначе нямаш нищо против да лежиш върху мен – ухили се той.

На лицето ѝ се появи похотлива усмивка.

– Можеш да се обзаложиш – рече тя, имитирайки акцента му. – Не, ще си напиша дисертацията. Ако се публикува, ще спечеля малко пари.

– Каква ще е темата?

– Ами колебая се между няколко. Най-обещаваща ми изглежда тази за връзката между изкуството и наркотиците.

– Могно.

– И оригинално. Според мен ще успея да докажа, че наркотиците са полезни за изкуството и вредни за художниците.

– Добър парадокс. Откъде ще започнеш?

– От тук. От Париж. През първите две десетилетия на века в артистичните кръгове са пушили марихуана. Само че тогава са я наричали хашиш.

Майк кимна.

– Би ли приела само мъничко помощ от мен като начало?

Ди посегна към цигарите и си взе една.

– Разбира се – каза тя.

Той се протегна със запалката през масата.

– Има един старец, с когото трябва да поговорим. Преди Първата световна е бил гружка с неколцина от майсторите тук. На два пъти ми помогна да намеря някои картини. Бил е гребен престъпник, но е намирал проститутки за модели – а понякога и за друго – на разни млади художници. Сега вече е стар, трябва да приближава деветдесетте. Но с добра памет.

Мъничката стая, която служеше едновременно за спалня и дневна, миришеше лошо. Миризмата от рибния магазин долу се бе просмукала навсякъде, прониквайки през голите дъски на пода и попивайки в очуканите мебели, в чаршафите на единичното легло в ъгъла и в избелелите пердета на малкия прозорец. Димът от лулата на стареца не успяваше да прикрие миризмата на риба,

а като капак на всичко вътре цареше атмосферата на жилище, което рядко вижда основно почистване.

Обаче по стените висеше цяло състояние от картини на постимпресионисти.

– Всичките са ми подарени от самите художници – обясни нехайно старецът. Ди трябваше да се съсредоточи, за да схване силния му парижки акцент. – Когато не можеха да си платят дълговете, взимах картините, понеже знаех, че никога няма да спечелят толкова пари. Навремето нито една от тях не ми харесваше. Сега разбирам защо рисуват така и ми допада да ги гледам. А и ми връщат спомените.

Мъжът беше съвсем плешив и кожата на лицето му бе бледа и отпусната. Беше нисък и ходеше трудно, но черните му очички от време на време проблясваха възторжено. Подмладяваше го хубавото английско момиче, което говореше добър френски и му се усмихваше, сякаш отново бе млад.

– Не ви ли преследват хора, които искат да ги купят? – попита Ди.

– Вече не. Винаги съм готов да им ги заема срещу известна сума. – В очите му се появиха немирни искрици. – Така си плащам тютюна – добави той и вдигна лулата си като за тост.

Ди едва сега се сети какъв е другият елемент от миризмата – тютюнът в лулата му беше примесен с канабис. Тя кимна многозначително.

– Искате ли? Имам хартийки – предложи ѝ той.

– Благодаря.

Той ѝ подаде тенекиената кутия с тютюна, малко цигарени книжки и парченце смола и тя започна да си свива цигара.

– Ах вие, младите момичета – рече замислено мъжът. – Наркотиците са вредни за вас, наистина. Не би

трябвало да покварявам младите. Но ето, цял живот го правя и вече съм твърде стар, за да се променям.

– Доста дълго сте живели с това – каза Ди.

– Вярно е, вярно е. Тази година навършвам осемдесет и девет. От седемдесет години пуша моя специален тютюн всеки ден, освен когато бях в затвора, разбира се.

Ди близна лепилото в крайчеца на хартийката и цигарата бе готова. Запали я с тънка златна запалка и вдиша.

– Художниците често ли използваха хашиш? – попита тя.

– О, да. Направих цяло състояние. Някои даваха всичките си пари за това. – Старецът погледна към една рисунка с молив на стената; сякаш набързо направена скица на глава на жена с овално лице и дълъг, тънък нос. – Дедо беше най-зле – прибави той с блуждаеща усмивка.

Ди разчете подписа в долния край на рисунката.

– Модияни ?

– Да. – Очите на мъжа вече виждаха само миналото и той сякаш говореше на себе си. – Винаги носеше едно кафяво рипсено сако и голяма филцова шапка с провиснала периферия. Обичаше да казва, че изкуството трябва да бъде като хашиша – да показва на хората красивото, което те невинаги успяват да видят. Също така пиеше, за да вижда грозното. Но обичаше хашиша. Жалко, че толкова го мъчеше съвестта. Според мен е възпитаван доста строго. Освен това здравето му беше малко деликатно, така че се тревожеше за наркотиците. Тревожеше се, но продължаваше да ги използва. – Старецът се усмихна и кимна, сякаш се съгласяваше със спомените си. – Живееше на „Емпас Фалгиер“. Беше страшно беден; все повече и повече

измършавяваше. Спомням си, когато отиде в Египетския отдел на Лувъра – върна се и каза, че това е единственият отдел, който си заслужава да бъде видян! – Той се засмя щастливо. – Но все пак меланхоличен човек – продължи с вече по-сериозен глас. – Винаги носеше „Песните на Малдорор“ в джоба си: можеше да рецитира много френски стихове. Кубизмът го прихвана в края на живота му. Беше му чужд. Може би той го уби.

Ди се обади тихо, за да насочи спомените на стареца, без да нарушава хода на мислите му:

– Дего рисувал ли е някога грусан?

Мъжът се позасмя.

– О, да – рече той. – Когато беше грусан, рисуваше много бързо, като през цялото време крещеше, че това ще е най-добрата му творба, неговият ше-дъровър, че сега цял Париж ще види какво значи картина. Избираше най-ярките бои и ги хвърляше върху платното. Приятелите му се опитваха да му кажат, че тази картина е безполезна, ужасна, а той ги пращаше да вървят по дяволите; бяха твърде невежи, за да знаят, че това е рисуването на двадесети век. Сетне, когато дойдеше на себе си, се съгласяваше с тях и захвърляше платното в ъгъла. – Той засмука лулата, забеляза, че е изгаснала, и посегна към кибрита. Магията се развали.

Ди се наведе напред на коравия стол със забравена между пръстите цигара. Гласът ѝ прозвуча леко напрегнато:

– Какво стана с онези картини?

Той отново запали лулата и се отпусна назад, като гърпаше ритмично. Равномерното засмукване, пафкане, засмукване, пафкане лека-полека го върна обратно към мислите му.

– Горкият Дедо – измърмори той. – Не можеше да си плати наема. Нямахме къде да отиде. Неговият хазяин му даде двадесет и четири часа да се изнесе. Той се опита да продаде няколко картини, но малцината, които можеха да видят колко добри са те, нямаха повече пари от него самия. Наложих му се да се премести при един от другите – забравих кой. Там едва имаше място за Дедо, камо ли за картините му. Онези, които харесваше, зае на приятелите си. Останалите... – Старецът изръмжа, сякаш споменът му причиняваше болка. – Пред очите ми е как ги товари на една количка и ги закарва по-наголу по улицата. Стига до един двор, струпва ги накуп по средата и ги запалва. „Какво друго мога да направя?“, повтаряше постоянно. Можех да му заема парите, предполагам, но той и бездруго ми дължеше прекалено много. Ала все пак, когато го видях как гледа горящите си картини, ми се прииска да го бях направил. Е, на и на млади години не бях голям светец.

– И всичките хашишови картини са били в онази кладя? – почти прошепна Ди.

– Да – отговори старецът. – Може да се каже, всичките.

– Може да се каже? Запазил ли е някоу?

– Не, не запази нито една. Но даде няколко на един човек – бях забравил, но сега, като се разговорихме, си спомних. В родния му град имаше един свещеник, който се интересуваше от ориенталските наркотици. Забравил съм защо – заради медицинската им стойност, заради духовните им свойства? Нещо такова. Дедо му признал за навигите си и свещеникът му дал опрощение. След това помолил да види картините, нарисувани под влияние на хашиша. Дедо му изпрати една картина – само една, сега си спомних.

Цигарата опари пръстите на Ди и тя я остави в един пепелник. Старецът запали отново лулата си и Ди стана от мястото си.

– Много ви благодаря, че поговорихте с мен – рече тя.

– Ммм. – Мислите му още бяха в миналото. – Надявам се това да ви помогне за вашата дисертация.

– О, определено ми помогна – отвърна тя. След това, съвсем импулсивно, се наведе към стола на мъжа и го целуна по плешивата глава. – Бяхте много любезен.

Очите му проблеснаха дяволито.

– Отдавна не ме е целувало хубаво момиче.

– От всичките неща, които ми казахте, само на това не вярвам – отговори Ди. След това пак му се усмихна и излезе от стаята.

Вървеше по улицата, едва сдържайки възторга си. Какъв шанс! И то още преди началото на новия семестър! Имаше чувството, че ще се пръсне, ако не разкаже някому. След това се сети: Майк го нямаше – беше отлетял до Лондон за два дни. С кого можеше да сподели?

Съвсем импулсивно купи пощенска картичка от едно кафене. Седна на чаша вино да напише текста. На картичката се виждаше същото това кафене и изглед от улицата, на която се намиреше.

Отпи глътка обикновено вино и се зачуди на кого да пише. Трябваше да извести и семейството си за резултатите. Майка ѝ щеше да се зарадва, но вяло, защото тя искаше дъщеря ѝ да бъде част от загниващото вежливо общество от хора, които ходеха по балове и се усъвършенстваха в конната езда. Не би оценила какъв триумф представлява една максимална оценка. На кого да се похвали?

Точно в този момент осъзна кой би се зарадвал най-много за нея и написа:

*Скъпи чичо Чарлз,
Ако щеш вярвай, получиш максимална оценка!!! И
което е още по-невероятно, по следите съм на един
изгубен Модияни!!!*

*С обич,
Д*

Тя купи марка за картичката и я изпрати на път
към апартамента на Майк.